

Forfatter: Laub, Hardenack Otto Conrad

Titel: BREV TIL: Provstekollegiet i Viborg stift FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1864-09-07)

Citation: Laub, Hardenack Otto Conrad: "BREV TIL: Provstekollegiet i Viborg stift FRA: Laub, Hardenack Otto Conrad (1864-09-07)", i *Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (3. bind)*, Karl Sehønbergs Forlag., s. 98. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002252230-003-shoot-L0022522300030049.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Biskop Otto Laubs Levnet - En livsskildring i breve (3. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Tale ved Provsteindsættelse. 7de September 1864.

Matth. 12, 14—21.

Men Phariseerne gik ud og holdt Raad med hverandre, hvorledes de kunde omkomme ham. Men der Jesus mærkede det, veeg han bort derfra; og meget Folk fulgte ham, og han helbredte dem alle. Og lian bød dem strængeligen, at de ikke maatte aabenbare ham; at det skulde fuldkommes, som er talet ved Propheten Esaias, som siger: See min Tjener, som jeg haver udvalgt, min Elskelige, til livem min Sjæl haver Behagelighed! jeg vil give min Aand i ham, og han skal forkynde Hedningerne Ret; han skal ikke trætte og ei raabe, og der skal ikke Nogen høre hans Røst paa Gaderne; han skal ikke sønderbryde det knuste Rør og ei udslukke den ryggende Tande, indtil han udfører Retten til Seier; og Hedningerne skulle haabe paa hans Navn.

Mine Brødre og Medtjenere i Christi Kirke! Vi ere forsamlede her i en snevrere Kreds, — vel med en Deel af Menigheden, om hvilken vi maae ønske, at den altid vil være med og forstaae, at hvad vi have at forhandle med hverandre, angaaer ogsaa den, og vi formaae Intet, dersom den vil forlade os, — men dog i en snevrere Kreds omkring det Alter, om hvilket vor hele Tjeneste skal samle sig, for at høre, hvad vi især trænge til, hvad der kan gjøre os dygtigere, sikkrere, frimodigere i vor Tjeneste. Vor Gjerning idag er at hilse paa de Mænd, hvem i Aarets Løb et særegent kirkeligt Embede er blevet anbetret, og modtage deres hellige Løfte, men da og at minde dem og os selv om, at der egentlig kun er eet Embede i Christi Kirke, som vi altid maae ansee for den væsentligste Deel, hvori vi skulle blive med vor hele Kjærlighed. Og hvad dette Embede er, hvortil det skal føre, hvorledes det skal varetages, derom hørte s. 99vi i den forelæste Text Ord, som bør gaae os til Hjerte og tages med, naar Enhver igjen gaaer i sin Gjerning iblandt dem, han nærmest sattes til at arbejde for. Thi enhver Tjener, til hvem Herren skal have Behag, maa dog ligne det Billede, som her stilles os for Øie, maa dog have af den Aand, som forkynder for Folkene, hvad Ret er, ikke lade sig føre af det omskiftende Veir, fuldvis paa, at hvad saa Menneskene-mene og gjøre, maa dog tilsidst Retten udføres til Seier; han maa have den rene, hellige, fuldvisse Aand, men da og den ydmyge, sagtmodige Aand, som ikke vil trætte, ikke raabe, hvis Røst ikke høres paa Gaderne, som. ikke vil knuse og dømmе, men læge og opreise, som veed og ikke glemmer, at Guds Vei til Retfærdighed er Barmhertighedens Vei. Men skulle vi i al vor Skrøbelighed og Ufuldkommenhed blive saadanne Tjenere, som Gud kan have Behag i og bruge i sin Tjeneste, da gjælder det jo først og altid om at see hen til ham, som er den rette Tjener, ved hvem Gud vil føre sin Sag til den rette salige Ende, see ham, som han er, ham, i hvis Fodspor vi skulle træde, uden hvem vi Intet kunne gjøre; vor hele Tjeneste bestaaer jo i at føre de Andre til ham, at de maae finde ham, blive i ham og selv dannes til Lighed med ham. Derfor er det Hans Billede, vi i vor Text, ville beskue.

Vi hørte først, at Phariseerne gik ud og holdt Raad imod ham,. hvorledes de kunde omkomme ham. Og lader os sige det strax: den Tid er ikke omme, da Menneskene holde Raad imod ham; den bliver, saalænge denne Verden bliver. Mange gjøre det, fordi de hade ham, fordi han vidner imod dem, at deres Gjerninger ere onde, fordi de have en dunkel Anelse om den Magt, s. 100som er given ham til at forstyrre deres Rige; men langt Flere gjøre det, fordi deres Tanker ere langt borte fra ham, i denne Verden og dens Handeler, hvormed de fylde Alt, saa der bliver ikke Plads for ham. Derefter hedder det i vor Text: Men der Jesus mærkede det, veeg han bort derfra, og der føies til, at han bød strængeligen dem, som fulgte ham, at de ikke maatte aabenbare ham. Det under os maaskee, naar vi oftere læse i de evangeliske Beretninger, at han forbød dem, hvem han helbredte, at tale derom. Var han ikke kommen til Verden for at aabenbare Guds Herlighed? og havde ikke hans Brødre Ret, naar de sagde, at den, som gjør Saadant, maa ikke være i Løndom, men vise sig for Verden *)? og bleve ikke hans Disciple sendte ud for at prædike herom for al Skabningen, og gaaer ikke vor Tjeneste endnu ud paa det Samme, at han ikke maa være skjult, men aabenbares for Alle? Men maae vi ikke dog forstaae, at det er ikke denne Aabenbarelse, hvormed han taler, ikke den, som kommer fra et Hjerte, der troer paa ham og elsker ham og ikke kan tie med, hvad det har fundet hos ham, men det er den Aabenbarelse, som ikke troer og ikke elsker ham, men elsker Verden, den Aabenbarelse, der vilde stille ham frem for Folket som den forjættede og forventede Konge, al Verdens og alle Folkenes Herre, der nu skulde skaffe sit Folk Ret og oprette Riget i jordisk Herlighed, ikke i Guds, men i Verdens egen Herlighed. Hvad han mener, maae vi dog forstaae, naar vi høre ham prise sin Fader, fordi det, der er skjult for de Vise og Forstandige, er aabenbaret for de Umyndige **), naar vi høre ham sige: Guds Rige s. 101kommer ikke saaledes, at man kan vise derpaa; thi see, det er indeni Eder *). Hermed viser han dog hen til den rette Kilde til Alt, hvad der skeer i Verden: indvortesfra, fra Hjertet, udgaae alle onde Tanker **); men da maa og alt det, som skal seire over det Onde, udgaae indvortes fra: i Hjertet maa det faae Rod og voxе frem, og naar det der har faaet en Skikkelse, naar det da aabenbares, da er. det Sandhed, da er det Guds Rige, som kommer. Thi tilsidst, skal dog denne Jesus komme i sin Faders Herlighed, og alle Folk skalle samles for ham, og alle hans Fjender lægges under hans Fødder; men just fordi dette er Tidens Ende, derfor skal det ikke komme midt i Tidens Løb. Og havde han da ikke Ret, da han svarede sine Brødre: Min Tid er ikke endnu kommen ***). Hans Tid kom ogsaa her paa Jorden, den, hvormed han bad: „Fader, Timen er kommen; herliggjør Din Søn, at ogsaa Din Søn maa herliggjøre Dig“! men hvor ganske anderledes kom den, end man havde ventet den: hans Kors, hans Tornekronе, dette skulde være hans Herlighed i Verden, hans Seir over Verden. „Han vey bort“; saaledes kan der siges om hans hele Liv paa Jorden; men han veg ikke bort fra sin Gjerning, som var givet

ham at fuldkomme. Han veg bort for at gaae sin egen Vei, hvor Ingen kunde standse ham, som vor Text beskriver i Ord, der ligeledes kunne betegne det Hele: „meget Folk fulgte ham, og han helbredte dem alle.“ Og da nu Evangelisten i sin Fortælling var kommen til dette Sted, da maatte han tænke paa, hvad der var talt ved Propheten Esaias: „See min Tjener, s. 102 som jeg haver udvalgt, min Elskelige, til hvilken min Sjæl haver Behagelighed; jeg vil give min Aand i ham, og han skal forkynde Hedningerne Ret; han skal ikke trætte, og ei raabe, og der skal ikke Nogen høre hans Røst paa Gaderne; han skal ikke sønderbryde det knuste Rør, og ei udslukke den rygende Tande, indtil han udfører Retten til Seier; og Hedningerne skulle haabe paa hans Navn.“ Er dette ikke Billedet af vor Herre og Mester, som han var den hele Tid, fra han begyndte at drage om iblandt Folket, indtil han havde fuldbragt Alt paa Korset, indtil han sagde til Disciplene: gaaer ud i al Verden og prædiker Evangelium for al Skabningen! Men det er Mere, det er Billedet af Guds Riges hele Gang i denne Verden, fra Begyndelsen af, da Synden og Døden og al Elendighed var kommen herind, indtil Enden, naar den store Seier er vunden, naar Alt, hvad der er udrettet i det Skjulte, skal aabenbares. Propheten taler om ham, der skulde komme, men maa dog i Aanden have seet ham som den, der ikke var langt borte, som den, der selv var med i Alt, hvad der skeede, medens Veien beredes for ham. „Han var i Verden“, siger en anden Evangelist, og han taler om den Tid, da endnu ikke Ordet var blevet Kjød, — „han var i Verden, og Verden er gjort ved ham, og Verden kjendte ham ikke“^{*}). Ja fra den Tid af, da Verden vendte sig fra Gud, har han kunnet sige: Jeg udgik fra Faderen og kom til Verden^{**}). Han fulgte med Adam, da Paradisets Porte lukkedes efter ham; han kom til Abraham i Mamre Lund; han var Klippen, som fulgte s. 103 med Folket i Ørken^{*}), som førte det derind, hvor det skulde dannes til Guds Folk. Han var i Verden, men ikke som Verdens Herre; Verden gik sin Gang, de store Riger opstode, stødte an imod hverandre og gik tilgrunde, og det lille Folk blev draget med ind i Hvirvelen. Han fulgte med dette Folk, biende, bedende, ikke at Gud vilde tage det bort fra Verden, men at han vilde bevare det fra det Onde^{**}), bevare og berede det til den gode Tid, at der maatte være de, som forventede Forløsning i Jerusalem, og vilde glæde sig, naar Timen kom, da der skulde siges: „Eder er idag en Frelser fød.“ „Hans Røst hørtes ikke paa Gaderne“; men i Løndom talte han til dem, som havde opladte Hjerter, sagde: „Mit Folk, gaa ind i Dine Kamre og luk Døren efter Dig! skjul Dig et lidet Øieblik, indtil Vreden gaaer over“^{***}). Og efterat han har forladt Verden og er gaaet til Faderen, er det dog ikke endnu det samme Billede, hvori vi see ham? Han veed, at ham er given al Magt i Himmelen og paa Jorden; men denne Magt er ikke Verdens Magt, hans Rige er ikke af denne Verden, hans Seier, hans Fred er af en ganske anden Art end Verdens. Der har været en Tid, da man meente, at hans Kirke skulde være en Magt i denne Verden, gjøre sig Riger og Lande underdanige, herske over Konger, styre Begivenhedernes Gang og holde Dom over det, som stod den imod; men da viste det sig ogsaa, at den var bleven ganske verdslig, maatte nu og staae Last og Brast med de andre Riger i Verden, og kunde ikke være det faste Sted, hvor de, som trængte til noget Bedre, noget Evigt, kunde finde s. 104 Hvile for deres Sjæle. Og da Gud igjen vilde begynde noget Bedre, vilde bedre sin vanslægtede Kirke, da skeede det efter Forbilledet af den Tjener, den udvalgte og elskelige, som ikke raaber paa Gaderne, ikke søger Ære og Herlighed i Verden, men vil helbrede de Saar, som Verden har slaaet, overvinde det Onde med det Gode og seire ved Barmhertighed. Gid vi, som ere opfødte i denne rensede og fornyede Kirke, og nævnes efter ham, ved hvem Guds Ord igjen kom til Live, gid vi, som ville være denne Kirkes Tjenere, aldrig maae glemme, at der ikke er given os nogen anden Magt end den, som ligger i Christi Evangelium, naar det forkyndes af et ydmygt og troende Hjerter, i Kjærlighed til ham, som gav det, og dem, med hvem det skal deles.

7*

Lader os tænke paa den Tid, hvori vi leve; thi først da forstaae vi Guds Ord, naar vi føre det ind i vore egne Anliggender, naar det der bliver os Lyset, som skinner i Mørket. Hvad er det dog for en Tid, vi have oplevet, hvor sørgelig, hvor forfærdelig! Hvem kan tænke paa det Land, hvor vore Fædre have arbejdet for os, hvor vi skulle fuldende vore Dage og vore Børn efter os, uden at føle dets Nød som sin egen? thi vare ikke dets gode Dage vore egne gode Dage, og er ikke dets Fremtid vor og vore Børns? Vi meente, at den almægtige Gud maatte staae den Svage bi, kunde og maatte udføre Retten til Seier, og nu er det dog skeet ganske anderledes: han har ladet vore Fjender trænge ind i Landet, ja i vore Boliger. Hvem af os har troet, da vi sidst vare samlede her, at vi skulde opleve denne Dag? Hvad da? skulle vi lade Hænderne synke, og i ørkesløs, ængstelig Forventning bie paa, hvorledes Verden vil stille vor Sag? Eller er Gud bleven utro, og har s. 105 beskæmmet dem, der haabede paa ham? Nei, han er endnu den samme almægtige, hellige, barmhertige Gud, og hans Vei er den samme. Derfor siger han endnu idag som i Prophetens Dage: See min Tjener, hvem jeg har udvalgt, min Elskelige, i hvem min Sjæl har Behagelighed, — han skal udføre Retten til Seir. Ham er given al Magt, ogsaa Magt til at holde Dom, efterdi han er Menneskens Søn^{*}). Men ogsaa han er endnu den Samme; Christus Jesus er igaar og idag den Samme, ja til evig Tid^{**}), og hans Vei er endnu den samme: hans Røst skal ikke høres paa Gaderne, han kan ikke indblande sig i denne Verdens Handeler; dersom vi begjerede, at han nu skulde komme og skifte Ret imellem os og vore Modstandere, saa vilde han jo gjentage sit gamle Svar: Menneske! hvo har sat mig til Dommer eller Deler imellem Eder^{***})? Hans Puge er ikke, kan aldrig blive et Rige af denne Verden; han kan aldrig bruge dens Vaaben, eller dens snilde Raad og krogede Veie, saalidt som føre til dens Herlighed. „Han skal udføre Retten til Seier“, — dermed skal det Hele ende; men indtil Enden kommer, saalænge han endnu er paa Veien, skal han ikke sønderbryde det knuste Rør, ikke udslukke den rygende Tande, og vi maae dog forstaae, hvor sandt en af vore Digttere siger:

Men skjøndt Du længes, o Christenhed,
Saa glem dog ikke, at godt Du veed,
Hvad Herren tøver efter,
Og bed ham aldrig, før Timen kom
Til Jordens Gru og al Verdens Dom
At røre Himlens Kræfter!

s. 106Lad ham da gaae sin egen stille Gang! lad ham være endnu den, han var her paa Jorden, som vi have seet ham idag i vort Evangelium! Naar Menneskene oplægge Raad, naar Verden er i Oprør, da viger han bort, d. v. s. han forlader deres Vei for at blive paa sin egen Vei, blive i sin Faders Gjerning: dem, som følge ham, dem helbreder han. — Hvad skal der blive af Danmarks Rige? det er det tunge Spørgsmaal, som saa tidt gjentages i disse Dage, hvorpaa der endnu ikke er givet os noget trøsteligt, paalideligt Svar. Men er der ikke et andet Spørgsmaal: hvad skal der blive af Guds Rige? og kan herpaa ikke gives et vist og trøsterigt Svar: det skal blive, naar alle Verdens Riger forgaae; og hvert jordisk Rige har dog kun da sin rette Betydning, naar det er en Deel af, et Led i, et Redskab for Guds Rige. Og dertil ere vi kaldede, at vi skulle forkynde Guds Rige, vise, at det er kommet nær og staaer aabent for Enhver, som vil gaae derind. Saa skulle vi da gjøre, hvad Christus gjorde, — vige bort fra de store Bevægelser, ind paa den stille, ydmyge Vei, — ikkce for at forlade vort Folk. Som Propheterne ikke forlode Folket, naar de forkyndte de svære Domme og selv deelte dem, — som Paulus ikke forlod det, da han havde en stor Sorg og en uafslædig Smerte i sit Inderste for sine Brødre, sine Frænder efter Kjødets *), — ja som Christus, da han havde Herlighed hos Faderen, forlod den for at følge med den faldne Verden, hvoraf ogsaa vi ere en Deel: saaledes skulle vi blive troe imod vort Folk, for om vi dog kunde faae det samlet om ham, som alene kan helbrede, fra hvem dog alt det maa komme, som er godt, s. 107glædeligt, stærkt og varigt, beskjærmet af Gud i al Evighed. Dette er vor Tjeneste, den eneste, hvori vi kunne tjene vort Fædreland, idet vi tjene Ham, som er over Alle. Den siger ikke ligefrem til det jordiske Riges Frelse; men den siger ligefrem til Guds Rige, hvormed dog Alt skal ende, om det skal ende godt. Og medens de, som henede skulle styre og raade, saa tidt maae fornemme deres Afmagt og staae raadville. føle sig for og gjætte sig frem, saa have vi Ham, som siger: jeg er det Verdens Lys, hvo som følger mig, skal ikke vandre i Mørket *), saa have vi den Vei, som aldrig sviger, naar vi kun have Mod og Lyst til at gaae frem paa den. Gid vi dog maae skjønne paa vor Tjenestes Herlighed og være troe i den!

Og nu vender jeg mig til Eder i Særdeleshed, høiærværdige Brødre! som jeg idag skal indsætte i det allerede overtagne Provsteembede, og opfordrer Eder til, at aflægge det Løfte, som efter vor Kirkes Skik kræves af Eder.

Efter Edsaflæggelsen og Embedets Overdragelse.

Ogsaa I have faaet det Kald at prædike Evangelium for Folket, at vaage over den Deel af Hjorden, som er betroet til Eders Omsorg; dertil have I nu faaet et nyt Embede: I skulle være Veiledere og Raadgivere for Eders Medtjenere; I skulle føre Tilsyn med den Gjerning, som foretages i Kirker og Skoler, at Alt maa skee sømmelig og i Orden, Gud til Ære og Menigheden til Opbyggelse. Gud give Eder sin almægtige, naadige Bistand, saa I i alle Ting maae befindes at være troe og s. 108gode Tjenere, saa Eders hele Vandel og Omgjængelse maa være en stadig Indgang i Eders Herres Glæde!

Lader os Alle bede!

Hellige, treenige Gud; Du, som har bygget Din Kirke her paa Jorden og sagt, at Helvedes Porte skulle ikke faae Overhaand over den, som har ladet vore Fædre finde Indgang i den, og os efter dem, — vær os fremdeles en naadig og almægtig Hjælper, saa „denne din Skabning, Ordning og Velsignelse ikke maa forrykkes eller fordærves, men naadig bevares“ og overgives til vore Børn som den rette Fædrearv og Velsignelse indtil de sildigste Slægter! Dem, hvem Du har givet det hellige Embede i Din Kirke, hjælp Dem, at De redelig maae tjene Dig og Folket, fuldt forvissede om, at hvad der arbeides i Dit Navn, ikke kan være forgjæves! Bevar vort Fædreland og det Folk, som boer deri, indtil det har fuldbragt det, som Du har givet det at udrette, indtil det har baaret Frugt, som skal blive ved! Giv altid, i onde og i gode Dage, den Fred, som overgaaer al Forstand og bevarer Hjerter og Tanker i Christo Jesu, vor Herre! giv den Seier over Verden, som Du har forjættet alle dem, der troe! Giv os altid at fremføre ydmyge Begjæringer, Bønner, Forbønner, Taksigelser for alle Mennesker, for Konger og alle dem, som ere i Høihed, at vi, endog i urolige Tider, maae leve et roligt og stille Levnet i al Gudfrygtighed og Ærbarhed, som det er godt og behageligt for Dig, vor Gud, vor Frelser, — at Din Kirke altid maa være det Herberge ved Veien, det Faderhuus med de mange Værelser, hvor fle, der arbeide og ere besværede, kunne gaae ind og finde Hvile, og igjen gaae ud og gjøre og bære Alt efter Din faderlige Villie, indtil Du selv vil gjøre en Ende paa dette forkrænkelige s. 109Liv og samle alle Dine Børn i Dit Rige! Hør, hvad vi bede i Jesu Navn, vor Fader, Du, som er i Himmelen osv.